

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
XIX НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
Одеського державного екологічного університету
(25-29 травня 2020 р.)**

**ОДЕСА
Одеський державний екологічний університет
2020**

Бугор Г.М., маг. гр. МЗА-19

Науковий керівник: Божко Л.Ю., канд. геогр. наук, доц.

Кафедра Агрометеорології та агроекології

Одеський державний екологічний університет

ВПЛИВ ПОГОДНИХ УМОВ НА ФОРМУВАННЯ НАСІННЯ БАГАТОРІЧНИХ СІЯНИХ ТРАВ ЛІСОСТЕПУ

В Україні вивчено і введено в культуру землеробства більше 20 видів багаторічних злакових трав. До них відносяться: тимофіївка лучкова, вівсяниця лучкова, їжа збірна, костер безостий, лисохвіст лучковий, м'ятлик лучковий, райграс пасовищний, половиця біла, а також бобових – люцерна, конюшина, еспарцет і ін.

До багаторічних бобових трав відносяться: конюшина, люцерна жовта та гібридна, лядвенець рогатий, еспарцет піщаний, високолистий, закавказький, донник білий та жовтий і т. ін. До багаторічних бобових трав відносяться: конюшина, люцерна жовта та гібридна, лядвенець рогатий, еспарцет піщаний, високолистий, закавказький, донник білий та жовтий і т. ін.

Після сівби сходи багаторічних бобових трав появляються при температурі 2–3 °С. Відновлення вегетації навесні починається при 5–8 °С. Для формування насіння сума ефективних температур повинна бути 1300 – 2000 °С. Оптимальною температурою для розвитку всіх бобових трав є температура повітря 18 – 20 °С.

Більшість видів бобових трав помірно вимогливі до зволоження. Оптимальне зволоження для багаторічних бобових трав становить 70–80 % НВ. Оптимальна сума опадів в період цвітіння становить 15 – 30 мм.

Метою дослідження є вивчення впливу різних агрометеорологічних умов на формування врожайності насіння багаторічних сіяних трав в Лісостеповій зоні України. Для виконання проекту використовувались матеріали багаторічних спостережень за розвитком сіяних багаторічних трав, метеорологічна інформація за період з 1993 по 2010 роки, ряд врожайності насіння багаторічних трав по областях Лісостепової зони та літературні джерела.

Для виявлення динаміки врожайності сіяних трав по областях Лісостепу України були побудовані графіки динаміки врожайності від лінії тренду. Аналіз рядів врожайності насіння сіяних трав в окремих областях Лісостепу показав, що найвищі врожаї сіяних трав в Вінницькій області спостерігались у 1995 році (2,0 ц/га), в Черкаській – у 1994, 2005 та 2008 роках (2,4 ц/га), в Полтавській - у 1999 році (2,2 ц/га) та в Харківській області у 2005 році (5,4 ц/га). Найнижчі врожаї в Вінницькій області сформувались у 2007 році (0,6 ц/га), в Черкаській - у 2004 та 2007 роках (0,5 ц/га), в Полтавській області у 2007 році (0,5 ц/га), в Харківській - у 1997 та 1998 роках (1,9 ц/га)

Вивчення впливу агрометеорологічних умов на врожаї насіння сіяних трав виконувалось шляхом співставлення з метеорологічними величинами: середньою за місяць температурою повітря за період травень – серпень; сумою

опадів за цей же період; дефіцитом насичення повітря за травень, червень; коефіцієнтом зволоження Гулінової за травень, червень; коефіцієнтом зволоження Селянінова (ГТК) за червень, липень, серпень. Аналіз матеріалів показав, що на більшій частині території Лісостепу інтенсивне накопичення рослинної маси відбувається в травні, тому вплив температурного режиму проявляється дуже слабо, коефіцієнти кореляції врожаїв насіння з температурними показниками травня нижче рівня значущості. Температура повітря в червні, коли відбувається в більшості областей цвітіння трав, значно впливає на рівень врожайності насіння.

Що стосується впливу опадів на врожайність насіння сіяних трав, то слід відзначити, що високі від'ємні значення коефіцієнтів кореляції відзначаються в червні, коли відбувається цвітіння сіяних трав. Похмура дощова погода не сприяє вильоту комах, тому запліднення зменшується і зменшується врожай.

Найвищі значення коефіцієнтів кореляції врожаїв з ГТК Г.Т. Селянінова і коефіцієнтом зволоження Гулінової відзначаються у Вінницькій області, найменші – в Полтавській.

Що стосується впливу значень дефіциту насичення повітря на формування насіння сіяних багаторічних трав, то можна сказати, що після відновлення вегетації трав навесні (у травні) значення дефіциту насичення відіграє помітну роль у формуванні врожаїв насіння.

За результатами досліджень можна зробити наступні висновки:

1. Співставленні вимоги багаторічних сіяних трав з метеорологічними умовами, які спостерігаються в Лісостеповій зоні впродовж вегетаційного періоду трав. Встановлено, що в Лісостеповій зоні на формування продуктивності сіяних трав впливають агрометеорологічні умови травня і червня місяця.

2. Аналіз рядів врожайності насіння сіяних трав в окремих областях Лісостепу показав, що спостерігаються коливання врожаїв сіяних трав в областях Лісостепу під впливом погодних умов кожного року.

3. Критичним періодом для формування насіння сіяних трав першого укосу є червень, для другого укосу - кінець липня і серпень.

4. На величину урожаїв насіння сіяних трав найбільше впливає зволоження виражене через суму опадів, ГТК за червень.

5. Для формування високого врожаю насіння сіяних трав сприятливі агрометеорологічні умови по областях Лісостепової зони складаються в різні за термінами строки: у Вінницькій такі умови складаються впродовж всього літа, у Черкаській області – впродовж червня і липня, у Полтавській та Харківській областях – впродовж травня та червня.

Список використаної літератури

1. Биоклиматология бобовых и злаковых трав. // Под ред. И.Г. Грингофа – Л.: Гидрометеиздат. 1981. 181 с.

2. Гулинова Н.В. Погода и урожай сеяных и луговых трав : монографія - Л.: Гидрометеиздат. 1982. 213 с.